

Nationaal Park
De Alde Feanen

Gratis meeneemexemplaar

Entdecke Nationalpark De Alde Feanen
online: www.np-aldefeanen.nl/de

Op stap in Nationaal Park De Alde Feanen 2022

Inclusief
uitneembare
kaart

Op ontdekking in een laagveenmoeras | Boordevol tips om het gebied te beleven | Informatie over de historie | Maak kennis met de natuurlijke bewoners | Doe-het-zelf tips voor kinderen

www.np-aldefeanen.nl

Welkom in Nationaal Park De Alde Feanen

Je bent in een van de meest waardevolle moerasgebieden van Noordwest-Europa!
Dit laagveenmoeras met ruim 4.000 hectare land en water is een uniek natuurgebied.

Het afwisselende landschap met petgaten, moerasbossen, riet- en graslanden biedt een thuis aan ontzettend veel bijzondere bewoners. Er zijn wel 450 plantensoorten en meer dan 100 soorten broedvogels! Als je goed oplet, kan je zomaar een zeearend zien. Maar ook grote groepen grutto's en aalscholvers, reeën, orchideeën en sporen van otters.

Bijna twintig organisaties werken samen in Nationale Park de Alde Feanen, omdat ze dit belangrijke natuurgebied koesteren. It Fryske Gea is beheerder van een groot deel van het gebied.

Samen met pachters, particuliere eigenaren en stichtingen beheert deze vereniging meer dan 2.000 hectare moeras en land. Al het werk is er op gericht om in de toekomst nog lang te kunnen genieten van dit prachtige landschap met een rijke cultuurhistorie en bijzondere en ook kwetsbare natuurwaarden. En om fantastische natuurbelevingen te kunnen bieden: met wandel- en fietspaden, vogelhutten en een schat aan kennis van vrijwilligers en medewerkers.

Alles wat je wilt weten over...

Nationale Parken	3
Landschap en haar natuurlijke bewoners	4
De otter	6
Bezoekerscentrum & bezienswaardigheden	8
Historie	10
Op zoek naar de big five	11
Het mooiste plekje van...	12
Onze gastheren en -vrouwen	13
Kinderen: op avontuur in de natuur	14
Routes & tips voor elk seizoen	16

COLOFON. Redactie Laura Steigenga en Anton Huitema (It Fryske Gea), Marleen Poppen en Maeike Schraa (IVN Natuureducatie). **Fotografie** Fonger de Vlas, Hans Pietersma, Teun Veldman, Hans Blom, Dico de Klein, Anton Huitema, Laura Steigenga **Routes** Piet Vellema en Anton Huitema (It Fryske Gea), Jörgen de Bruin (IVN Natuureducatie) **Vormgeving en opmaak** Joke Krist, Joke Communicatie **Druk** Multicopy **Oplage** 20.000

Nationale Parken

Uniek

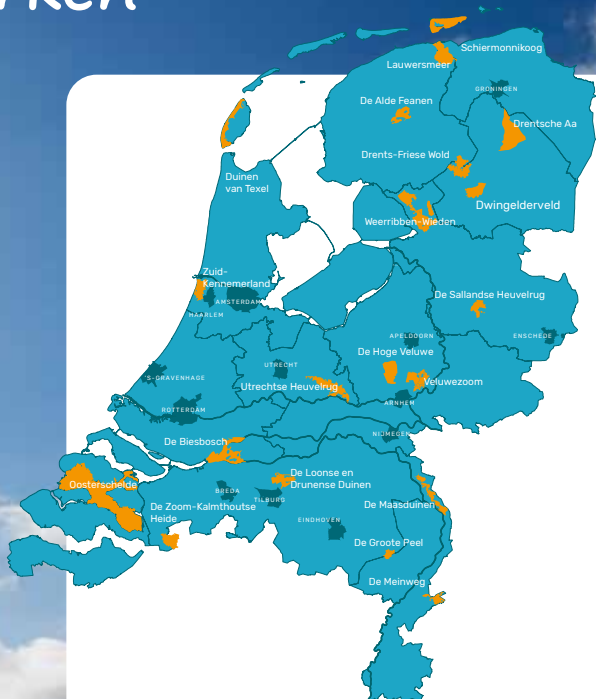
Nederland heeft 21 Nationale Parken. Samen vertellen zij het verhaal van de Nederlandse natuur. Elk Nationaal Park is uniek in zijn soort: duinen, bossen, heide, laagveen, getijdenwater, beekdalen, vennen en nog veel meer.

Beleving

Behoud en ontwikkeling van de natuur staat voorop in elk Nationaal Park. Daarnaast moet jong en oud ervan kunnen genieten. Daarom stimuleren we natuurgerichte educatie en recreatie.

IVN Natuureducatie coördineert de communicatie en educatie in de Nederlandse Nationale Parken, ook in NP De Alde Feanen.

ivn natuur
educatie

Topnatuur

Wereldwijd staan Nationale Parken garant voor topnatuur. In elk Nationaal Park kan je dat ervaren via een unieke beleving. Ga op onderzoek uit en ontdek!

Het landschap en haar natuurlijke bewoners

Water

In sloten, petgaten en plassen leven wel twintig vissoorten. En waar vis is, zijn vogels! Zoals de zeldzame roerdomp. Voor de bedreigde zwarte stern heeft natuurbeheerder It Fryske Gea speciale broedvlotjes gemaakt. En de laatste jaren voelt ook de otter zich weer thuis in ons water.

Moerasbos

Zwarte els en heerlijk geurende gagel zijn kenmerkende soorten in moerasbos. Ook vind je er ontelbaar veel paddenstoelen, insecten en broedvogels, zoals de havik en grote bonte specht en een grote aalscholverkolonie van zo'n 200 paar. Ook reeën en boommarters vertoeven hier graag.

baardman burdmantsje

zwarte stern blaustirns

Rietland

Brede rietkragen zijn fantastische plekken voor vissen om te schuilen, te paaien en op te groeien. Vogels als baardman, kleine karekiet en rietgors eten en broeden hier.

Bijzondere flora

Nationaal Park De Alde Feanen is door specifiek beheer een gebied waar kwetsbare en bedreigde plantensoorten kunnen bestaan. Zo groeien Spaanse ruiter en de door zijn kleur zo kenmerkende blauwe zegge in de blauwgraslanden van de Wydlannen. Op de dotterbloemhooilanden, zie je - de naam verklapt het al - de gewone dotterbloem, maar ook kale jonker en echte koekoeksbloem.

spaanse ruiter soldatekwast

Kijk op www.itfryskegea.nl/zeearend voor de beelden van de nestcamera

Zeearend

Sinds 2017 broedt hier een paartje zeearenden. Deze imposante roofvogels (bijnaam: vliegende deur) zijn graag in waterrijk gebied, omdat ze vis en watervogels eten. Die vinden ze hier genoeg! Net als stevige bomen om hun nest in te bouwen.

zeearend see-earn

Weidevogels

De Wydlannen is in de lente één van de drukst bezochte slaapplaatsen van grutto's en andere steltlopers na hun lange vlucht vanuit Afrika. Soms zitten de grutto's hier met vijfduizend tegelijk! En natuurlijk zijn de natte graslanden in deze regio ook populair als broedplek voor weidevogels zoals kievit en veldleeuwerik.

grutto skries

Otters in Nationaal Park De Alde Feanen

Langzaam maar zeker lijkt in Fryslân een levensvatbare populatie otters te ontstaan.

Je ziet het beestje zelf zelden, maar overal waar ze komen laten ze sporen achter.

Ook in Nationaal Park De Alde Feanen kun je deze sporen zien.

Ambassadeur van schoon water

Otters hebben schoon water nodig om genoeg voedsel te kunnen vinden. Ze eten voornamelijk vis, maar ook watervogels, kevers, de Amerikaanse rivierkreeft, reptielen en amfibieën. Dit zie je ook terug in hun sporen. Als je goed kijkt, kun je in de spraints (uitwerpselen) schubben en visgraatjes herkennen.

Dekking, rust en veiligheid

In het laagveenmoeras van De Alde Feanen voelt de otter zich thuis. Hij houdt van oevers met voldoende schuilplaatsen en rust. De brede oevers met ruige rietvegetatie zijn ideaal om jongen in groot te brengen. Tussen het riet zie je soms ottersporen. Een otter gebruikt vaak dezelfde route, waardoor uitgesleten paadjes ontstaan die wissels genoemd worden.

's Nachts gaat hij op zoek naar voedsel en legt hierbij soms tientallen kilometers af. It Fryske Gea zet zich in voor veilige verbindingen voor de otter. Met een buis onder een weg door,

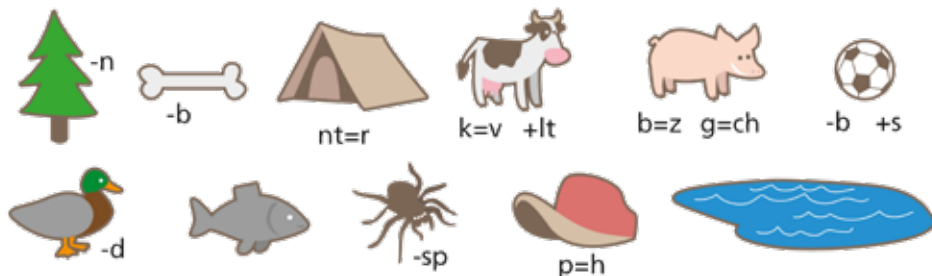
otter ♡ fiskotter

heeft de otter deze niet over te steken als hij naar een ander leefgebied wil en wordt zo geen verkeersslachtoffer. Want uitkijken, dat kan een otter niet!

Meer weten?

Bekijk de video's waarin natuurgids Lydia je meeneemt in de wereld van de otter op www.itfryskegea.nl/otterfilmpjes

Otterrebus

Otterweetjes

In Nederland leeft de Europese otter, in het Frysk wordt hij de Fiskotter genoemd.

Door zijn slanke lichaam, lange staart en de zwemvliezen tussen zijn tenen kan de otter snel zwemmen.

Een otter heeft een hele goede neus.

Het voedsel van de otter bestaat voor 90% uit vis. Met zijn snorharen vangt de otter trillingen van prooi op. Hierdoor kan hij ook jagen in troebel water en als het donker is. Als nachtdier is dit laatste belangrijk.

Een volwassen otter is tussen de 80 en 140 cm lang.

De otter behoort tot de marterachtigen, net als bijvoorbeeld de hermelijn en boommarter.

Ondanks dat de otter een echt waterdier is, kan hij niet gelijk vanaf de geboorte zwemmen. Jonge otters hebben watervrees, de moeder leert haar jongen zwemmen.

De otter doet de wetenschappelijk naam 'Lutra lutra' eer aan. Het betekent wassen en spelen. Otters besteden veel tijd aan het verzorgen van hun vacht en spelen hun leven lang!

Otter spraints (foto: Hans Blom)

De Europese otter leeft alleen. Zijn territorium bakent hij af door spraints (uitwerpselen) op opvallende plaatsen te leggen. Ook maakt hij geursporen met zijn geurklieren.

De vacht van de otter bestaat uit een lange bovenvacht en een dichte ondervacht die een isolerende luchtlag vasthoudt. Hierdoor blijft de otter warm onder water.

Na het uitsterven in de jaren '80 zijn er sinds 2002 otters geherintroduceerd in Nederland. In De Alde Feanen werden in 2011 voor het eerst otters herplaatst. Tijdens de laatste inventarisatie (2021) werden er sporen van in ieder geval 6 otters gevonden.

Beleef De Alde Feanen

Je bezoek aan Nationaal Park De Alde Feanen begint bij het bezoekerscentrum!
De vrijwilligers vertellen je graag over het prachtige gebied en de activiteiten.
De interactieve expositie geeft informatie over de ontstaansgeschiedenis, flora en fauna, het beheer en de recreatie in het gebied.

Op pad in de natuur

In De Alde Feanen worden jaarrond diverse excursies en activiteiten georganiseerd. Ook zijn er wandel-, fiets- en vaarroutes om het gebied zelf te ontdekken. De vrijwilligers achter de balie kunnen je er alles over vertellen! Een overzicht van alle activiteiten en excursies vind je op www.np-aldefeanen.nl/kalender

Geraakt!

In het bezoekerscentrum vind je de expositie Geraakt! over de laatste vlucht van Lancaster R5682. Deze Britse bommenwerper is tijdens de Tweede Wereldoorlog in De Alde Feanen neergestort. Deze aangrijpende tentoonstelling is tot 2023 gratis te bezoeken.

**Tip voor
jong en oud(er):**
**Ontdek de doe- en beleeftuin
bij het bezoekerscentrum!**

Zwaluwhaven

Ter nagedachtenis aan het offer van de bemanning van Lancaster R5682 en uit respect voor de nabestaanden heeft de Provincie Fryslân de Friese architect Nynke Rixt Jukema opdracht gegeven om een monument te ontwerpen. De zwaluwhaven staat symbool voor 'het leven' dat teruggebracht wordt op de plaats waar zeven jonge mannen hun leven waagden voor onze vrijheid.

Contactgegevens Nationaal Park De Alde Feanen

Nationaal Park
De Alde Feanen

Adres Bezoekerscentrum

Koaidyk 8a, 9264 TP Eamewâld
www.np-aldefeannen.nl | (0511) 539618

Routebeschrijving

Komende vanaf de N31/Wâldwei: volg de borden Eamewâld. Volg vóór Eamewâld de borden De Alde Feanen.

Reis je met het openbaar vervoer? Plan de route op www.9292.nl. Let op: vanuit Drachten maak je dan gebruik van de Opstapper. Meer informatie hierover op www.qbuzz.nl.

Openingstijden 2022

1 t/m 30 april:

Donderdag en vrijdag van 10:00 tot 16:00 uur

1 t/m 31 mei:

Donderdag t/m zondag van 10:00 tot 16:00 uur

1 juni t/m 4 september en tijdens schoolvakanties:

Dagelijks van 10:00 tot 16:00 uur

5 t/m 25 september:

Maandag t/m vrijdag van 10:00 tot 16:00 uur

26 september t/m 31 maart:

Gesloten (m.u.v. schoolvakanties)

Actuele openingstijden op
www.np-aldefeannen.nl/bezoekerscentrum

De openingstijden van het bezoekerscentrum en geplande activiteiten kunnen door omstandigheden afwijken van de informatie in dit magazine. Ga voor de meest actuele informatie naar www.np-aldefeannen.nl.

Entree expositie bezoekerscentrum

Leden It Fryske Gea:	Gratis
0 t/m 4 jaar:	Gratis
Studenten:	Gratis
5 t/m 12 jaar:	€ 1,00 p.p.
Volwassenen:	€ 2,00 p.p.
Groepen (vanaf 20 pers):	€ 1,00 p.p.

Voor meer informatie over It Fryske Gea, het lidmaatschap, de activiteiten of een gratis informatiepakket kun je bellen met: 0512 - 381 448

Volg Nationaal Park De Alde Feanen en It Fryske Gea op social media:

 /nationaalparkdealdefeannen
/itfryskegea

 @NationaalParkAF
@ItFryskeGea

 nationaalparkdealdefeannen
itfryskegea

Herkenbare historie

De naam Alde Feanen (Oude Venen) zegt veel over de geschiedenis van dit gebied. Het is een oud veengebied. De geschiedenis van wat nu het Nationaal Park is, gaat duizenden jaren terug in de tijd. Deze historie is op veel plekken nog zichtbaar in het landschap.

IJs en water

Tijdens de voorlaatste ijstijd is in deze regio een dikke, nauwelijks waterdoorlatende laag keileem afgezet. De laatste ijstijd bracht een laag dekzand over het keileem. Toen het klimaat warmer en natter werd en het ijs smolt, zocht het water een weg naar de zee. Een aantal van deze rivierlopen (De Boarn, De Drait, Kromme en Wide Ie) zijn nog steeds te herkennen.

Vervening

Met het warmere klimaat en stijgende grondwaterpeil begon de veenvorming. Gedroogd veen, oftewel turf, werd een gewilde brandstof. Dat was de reden waarom dit gebied in de 17^e en 18^e eeuw werd afgegraven. De turf werd met skûtsjes naar de omliggende dorpen en steden vervoerd. De petgaten en plassen herinneren aan deze vervening.

Landbouw en recreatie

Na de vervening ontwikkelde de natuur zich spontaan, terwijl ook de landbouw opkwam. Verschillende delen werden ingepolderd. Boeren trokken uit de kleinschalige, natte kern van het gebied naar betere gronden. Het natuur- en recreatieve belang ging de boventoon voeren.

In 1915 waren hier de eerste recreanten op het water en al snel werden er zomerhuisjes gebouwd.

Natuurbescherming

Sinds het begin van de 20^e eeuw zetten natuurbeschermers zich in voor het gebied. Door inspanning en samenwerking is De Alde Feanen uitgegroeid tot een belangrijk natuurgebied. Zo is een groot deel aangewezen als Natura 2000-gebied (Natura 2000 is een netwerk van de belangrijkste natuurgebieden in Europa). Sinds 2006 draagt De Alde Feanen de titel Nationaal Park.

Rietsnijders en vissers

Van oudsher hebben karakteristieke beroepen zoals rietsnijders en vissers hun plek in dit gebied. Er vissen nog enkele beroepsvissers met fuiken en netten. De hedendaagse fuiken hebben zogenaamde stopgrids, zodat otters er niet in kunnen verdrinken. In de wintermaanden zijn rietsnijders actief in het gebied. Deze activiteiten dragen bij aan het bijzondere karakter van dit prachtige cultuurlandschap.

Meer weten over de bijzondere historie?

Nationaal Park De Alde Feanen en It Fryske Gea ontwikkelden samen een landschapsbiografie. Zie www.np-aldefeanen.nl/landschapsbio

Ga op zoek naar de 'Big Five'

Je hoeft niet naar Afrika om op zoek te gaan naar de 'Big Five'. Nationaal Park De Alde Feanen heeft namelijk zijn eigen 'Big Five'. Trek eropuit voor een ontmoeting met onderstaande bewoners.

✓ Ree

Dit is het grootste zoogdier in De Alde Feanen. Overdag houdt de ree zich vaak schuil in de begroeiing. In de vroege ochtend en 's avonds zie je ze geregeld in de graslanden.

- Reeën zijn uitstekende zwimmers.
- In De Alde Feanen leven ca. 200 reeën.
- Alleen de mannen (bokken) dragen een gewei.

✓ Roerdomp

Deze zeldzame reigerachtige houdt zich vooral schuil in rietvelden. Hij is dol op vis, muizen en grote insecten.

- De roerdomp is een meester in camouflage. Bij gevaar schiet hij in de paalhouding en wordt dan één met het omringende riet.
- De roep van de roerdomp lijkt op het geluid van een misthoorn.

✓ Ooievaar

Deze opvallende vogel valt bijna niet te missen en is overal in en om De Alde Feanen aan te treffen.

- De ooievaar staat bekend als brenger van geluk (en baby's).
- Midden jaren '70 was de ooievaar bijna uitgestorven in Nederland. Dankzij herintroductie gaat het nu weer goed met de populatie.
- De vleugelspanwijdte bedraagt 1,55 tot 1,65 meter.

aalscholver ielloves

✓ Zeearend

Deze enorme roofvogel broedt in De Alde Feanen. Zie je paniek onder de eenden en ganzen? Grote kans dat de zeearend in de buurt is!

- De zeearend wordt ook wel 'vliegende deur' genoemd. Dit vanwege zijn enorme spanwijdte (2,40 meter) en brede vleugels.
- Zeearenden zijn pas na 5 jaar volwassen en kunnen tientallen jaren oud worden.
- Zeearenden eten vooral vis, watervogels en aas.

✓ Aalscholver

Deze watervogel komt het hele jaar voor in De Alde Feanen. Hij jaagt met name onder water op vis.

- In de bomen van de Prinsehof, aan de kant van de Grutte Krite, broeden jaarlijks rond de 200 paar aalscholvers. Vanuit de vogelkijkhut zijn ze goed te zien.
- Aalscholvers kunnen tot wel 30 meter diep duiken!
- Tijdens het duiken, loopt het verenkleed vol water. Om na het vissen weer te kunnen vliegen, moeten de veren eerst opdrogen. Vandaar dat aalscholvers geregeld met uitgespreide vleugels op de kant staan.

Het mooiste plekje van...

Als kleine jongen kwam ik hier vaak. Zeilen en zwemmen, prachtige jeugdherinneringen! Ook nu geniet ik nog dagelijks van de Saiterpetten: een ets van Johan Hemkes hangt in mijn werkkamer. Ik vind het een typerend deel van NP De Alde Feanen, een plek waar natuur en recreatie hand in hand gaan. En een gebied dat duidelijk het behouden en beheren meer dan waard is.

Sipke Swierstra
Voorzitter van Nationaal Park
De Alde Feanen

Saiterpetten

De Burd

Anton Huitema
Opzichter bij It Fryske Gea

In dit open weidelandschap herinneren de verkavelingsstructuur en slingerende polderdijkjes aan een verleden van strijd tegen het water en vruchtbaar maken van het land. Ik maak hier graag even een rondje om te genieten van de rust, vogels en andere dieren. Vooral van reeën, die zich hier in de vroege ochtend of in de avonduren regelmatig laten zien.

Het is de combinatie van onderdelen in dit gebied waar ik erg blij van word. Bij de parkeerplaats hebben inmiddels heel veel ooievaars hun 'thuis' gevonden. Vooral in het voorjaar is het een geklepper van jewelste! De petgaten/legakkers, vlonder- en houtsnipperpaden, het trilveen, de bijzondere bomen, struiken en planten, vogelkijkhutten (en die staan er niet voor niets) en niet te vergeten de uitkijktoren, maken voor mij dit gebied elk seizoen weer helemaal compleet.

Janneke Slump
Excursieleader bij It Fryske Gea

It Wikelslân

Hugo, Rosanne en Helmer
9 jaar uit Grou

It Pettebosk & Neeltsje Muoisgat

In It Pettebosk kan je hele gave rugzakroutes doen! We kregen een rugzak mee waar allemaal leuke dingen in zaten om proefjes en testjes mee te doen. We mochten lekker veel bij het water spelen en hebben veel lol gehad en ook nog een natte voet gekregen. In de rugzak zaten mooie overzichtskaarten waarop we de (water)dieren en planten konden vinden die we tegenkwamen. In het voorjaar mochten we mee in de kano en toen zijn we in Neeltsje Muoisgat geweest, het was daar heel mooi, rustig en stil.

Nog meer moois ontdekken?

Onze gastheren en gastvrouwen vertellen waar je moet zijn

Genieten van het beste uitzicht en het ontdekken van geheime plekjes; de gastheren en -vrouwen van het Nationaal Park weten hoe dat moet. Laat je informeren over natuur, landschap en de recreatieve mogelijkheden in het gebied.

Onze gastheren en -vrouwen:

- 1 Activiteitenboerderij De Wartenster
- 2 Alde Feanen Verhuur
- 3 Annage Skûtsjesilen & Events
- 4 B&B Justjesoars
- 5 B&B Lytse Buorren
- 3 TIP Wergea
- 6 B&B Oudega
- 4 TIP Oudega
- 7 Bootverhuur Anja
- 8 Boot- en fietsverhuur Hollema
- 9 Bungalowpark It Wiid
- 10 Camping De Stjelp
- 11 Camping en jachthaven De Veenhoop
- 12 Camping It Wiid
- 13 Camping Simmerwille
- 14 De Sayter
- 15 Eetcafé Westersail
- 16 Gerkema Zathe
- 17 Groepsaccommodatie De Kern
- 18 Hotel Restaurant Oostergoo
- 2 Informatiepunt Grou
- 19 Jachtcharter Hoekstra
- 20 Lyts Bûthûs
- 21 Moai Fuort Grou
- 3 Museum Warten
- 22 Outdoor Veldboom
- 23 Italiaans restaurant Porto Casa
- 24 Rondvaartbedrijf Harmonie
- 25 Rondvaartbedrijf Redbad
- 26 SUP Away Grou
- 1 Toeristenbureau Earnewâld
- 27 Wartena Hoeve
- 28 Waterpark Yn'e Lijte
- 29 Yachtcharter Heegstra
- 30 De Twirre
- 31 Zeilschool De Veenhoop
- 32 Hotel Princenhof

Dolblij zijn we met ons actieve netwerk van ondernemers die de IVN-cursus Gastheer van het Landschap hebben gevolgd.

Wil je meer weten en beleven? Stap binnen bij onze gastheren en gastvrouwen. Ze zijn te herkennen aan het gevelbordje bij de ingang. Kijk op de kaart voor de locaties.

Gevelbordje
gastheren en -vrouwen

Duik in het verleden

De Alde Feanen kent een rijke historie. Maak eens een reis terug in de tijd in één van de musea in het gebied en ervaar hoe het leven hier in vroegere tijden was.

Kijk op de kaart voor de locaties.

- 1 Mineralogisch Museum, Grou
- 2 Museum Commandopost, Grou
- 3 Museum Warten, Warten
- 4 Kokelhûs, Earnewâld
- 5 Skûtsjemuseum, Earnewâld
- 6 Oudheidkamer, Oudega
- 7 Monument Lancaster R5682

Kinderen op avontuur in de natuur

Spelenderwijs de natuur ontdekken; het is een prachtige en educatieve manier om kinderen te leren over de natuur. In en om het bezoekerscentrum zijn verschillende activiteiten voor de jeugd.

Speurtocht

Voor kinderen vanaf 4 jaar zijn er spannende speurtochten, zowel in het bezoekerscentrum als in de doe- en beleef tuin. Je haalt de speurtochten gratis bij de balie.

Rugzakroutes

Met een rugzak vol onderzoeksmateriaal ga jij een belangrijk moerasgebied van West-Europa in. Weet jij wat daar beweegt tussen de struiken? Volg onze rugzakroutes en ontdek aan de hand van verschillende opdrachten wat er leeft in het gebied. De routes zijn geschikt voor kinderen van 4 t/m 12 jaar, onder begeleiding van een ouder of begeleider. Je haalt je rugzak bij de balie. Vooraf reserveren kan via 0511 – 539618. Kijk voor al onze rugzakroutes op www.itfryskegea.nl/rugzakroutes

Kosten: voor leden van It Fryske Gea €2,- per kind, voor niet-leden €2,50 per kind.

Jeugdactiviteiten

Wil je mee op excursie of een workshop volgen? Tijdens schoolvakanties en in de weekenden worden er diverse activiteiten georganiseerd. Kijk op de website www.np-aldefeannen.nl voor de kalender met alle activiteiten.

Activiteiten voor scholen

Kijk op www.np-aldefeannen.nl voor informatie over schoolreisjes of een excursie op maat.

Er is er één jarig! Hoera Hoera!

Voor kinderfeestjes hebben we een speciale rugzakroute. Help de boswachter, ontdek de vogels, zoek diersporen en word een juniorboswachter!

Kosten: voor leden van It Fryske Gea € 3,- per kind, voor niet-leden €3,50 per kind.

Snateren en slobberen

In Nationaal Park De Alde Feanen is veel water. En dus zwemmen hier veel watervogels. Die snateren en slobberen heel wat af!

Sommige kunnen heel lang duiken, zoals de fuut. De waterhoen rent over drijvende waterplanten en de reiger staat vaak als een standbeeld aan de rand. Ga maar eens lekker aan het water zitten en let goed op. Zet een kruisje bij de vogel als je hem hebt gevonden. Zie je ze allemaal?

Afbeelding gemaakt door Lisbeth van Lintel,
www.lisbethvanlintel.nl, voor IVN West-Friesland

Maak je eigen verrekijker

De vele vogels in Nationaal Park De Alde Feanen kun je het best bekijken door een verrekijker. Maak je eigen verrekijker en ga op ontdekking!

Wat heb je nodig?

2 lege toiletrollen, een schaar,
(gekleurd) papier, een touwtje en lijm!

Aan de slag!

1. Beplak de toiletrollen met (gekleurd) papier.
2. Doe aan één zijkant van een toilettrol een strook lijm van onder tot boven. Plak de andere toilettrol hier aan vast. Laat de lijm een paar minuten drogen voor je verder gaat.
3. Maak met een schaar een gaatje aan de buitenkant van de ene toilettrol, een beetje bovenin (vraag je ouders of begeleiders je te helpen). Maak precies op dezelfde hoogte ook een gaatje in de andere toilettrol.
4. Steek het uiteinde van het touwtje door het ene gaatje en maak een knoopje. Steek het andere uiteinde door het andere gaatje en maak ook hier een knoopje in.

5. Hang je verrekijker om je nek en kijk door de twee toiletrollen. Je bent klaar om vogels te spotten!

Tips

Kijk op www.itfryskegea.nl/kinderen voor een voorbeeldfilmpje en meer leuke opdrachten. Ook op www.np-aldefeenen.nl/haal-de-natuur-in-huis vind je doe-opdrachten om thuis te doen.

Wandelen, fietsen & varen Op pad in De Alde Feanen

Toeristische Overstap Punten

In en rondom Nationaal Park De Alde Feanen zijn veel routes te vinden. Al wandelend, fietsend of varend ontdek je de mooiste plekken. Benieuwd naar de mogelijkheden? Laat je informeren bij één van de informatiepunten in het gebied of rij naar een Toeristisch Overstap Punt (zie kaart).

Pontjesroute De 8 van Grou

Houd je van fietsen dan is 'De 8 van Grou' echt iets voor jou! Tijdens de fietstocht van circa 40 kilometer maak je een aantal keren een oversteek met een pontje. Je fietst door het afwisselende waterrijke gebied, komt door een aantal prachtige dorpjes en kunt genieten van het weidse Friese landschap. Haal deze gevarieerde route bij één van de verkooppunten rond De Alde Feanen. www.de8vangrou.nl

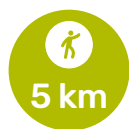
Dichterspaad

Op zoek naar een actieve combinatie van kunst en natuur? Wandel of fiets dan het bijzondere 'Dichterspaad' bij Oudega. Onderweg kom je 18 gedichtenpanelen tegen. Stuk voor stuk staan ze op prachtlocaties, die de moeite waard zijn om even bij te stoppen. De dichters laten je in hun woorden de schoonheid van het gebied zien. www.oudega.info/dichterspaad

Route app Toeristenbureau Earnewâld

Toeristenbureau Earnewâld heeft een groot aantal wandel-, fiets- en vaarroutes gebundeld in een app. Deze app is gratis te downloaden via www.earnewald-routes.nl

Wandelroute It Wikelslân

Een prachtige, afwisselende route voor jong en oud

Bij de start van de route valt gelijk op dat je in een vogelrijk gebied bent. Je ziet hier verschillende ooievaarsnesten. De vogels zelf zijn in het voorjaar en de zomer ook goed te zien.

Ga vanaf de parkeerplaats door het klaphekje en volg de pijltjes richting knooppunt 75. Al snel loop je in de beschutting van het moerasbos en langs een aantal petgaten. Deze rechthoekige gaten zijn ontstaan door de turfwinning in het verleden. Nu leven er in de wateren tientallen soorten planten en dieren. Vergeet je verrekijker niet! Vanuit de vogelkijkhutten kun je, afhankelijk van het seizoen, diverse vogelsoorten spotten. Zo zie je er 's winters verschillende eenden- en ganzensoorten. De uitkijktoren halverwege de route biedt een prachtig uitzicht over het gebied. In het voorjaar is het een aanrader af en toe even stil te staan

Tip: draag waterdichte schoenen of laarzen en neem je verrekijker mee!

en te luisteren. Wie weet hoor je de 'hoemp' van de roerdomp. Deze vogel laat zich nauwelijks zien, maar heeft een kenmerkende roep, die lijkt op het geluid van een misthoorn.

Houd aan het eind van de route knooppunt 66 aan om weer bij de parkeerplaats uit te komen.

Bijzonderheden:

- diverse gelegenheden om vogels te kijken
- geheel onverhard
- aangelijnde honden toegestaan

- P** Parkeerplaats/startlocatie
- Vogelkijkhut
- Uitkijktoren

Start bij de p-plaats aan de Dominee Bolleman van der Veenweg. Ga door het klaphek en houd de volgende knooppunten aan:

75, 71, 78, 63, 31, 72, 43, 65, 35, 55, 44, 78, 71, 46, 75

Wandelroute Nationaal Park De Alde Feanen

Een stevige wandeling door vogelrijk gebied

Aan de achterzijde van het bezoekerscentrum neem je het pontje 'Hin en Wer' naar Earnewâld.

Na het verlaten van het meer dan 1000 jaar oude dorp houd je het water (Sydsdijp en later Lange Sleatten) aan je linkerhand. Vervolgens loop je rond de 'Fjirtich Mêd', waar water, riet en moerasbos de boventoon voeren.

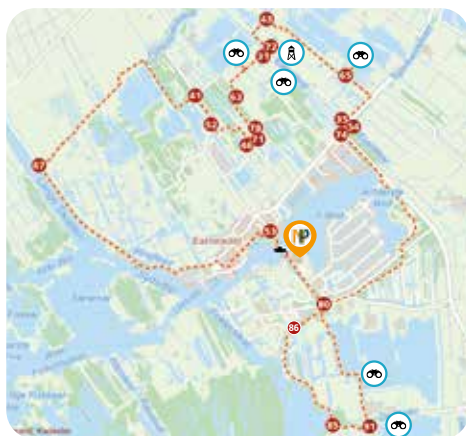
In de uitgestrekte rietvelden broeden vele soorten vogels, waaronder de bruine kiekendief, roerdomp en het baardmannetje. Na een klein stukje verharde weg kom je in natuurgebied It Wikelslân, hier komt een verrekijker goed van pas in één van de vogelkijkhutten of vanaf de uitkijktoren. Even bijkomen kan aan het recreatiestrand achter Bungalowpark It Wiid. Via It Pettebosk bereik je vervolgens De Lytse Mear. Een gebied bestaande uit rietvelden en waterpartijen. Als je vanaf knooppunt 91 een paar honderd meter naar links loopt, kom je

bij de vogelkijkhut van de Jan Durkspolder. Zomers zie je hier geregeld lepelaars en zwarte sterns. In de winter verblijven hier verschillende soorten eenden en ganzen. Via een schelpenpad en verharde weg loop je het laatste stukje terug naar de parkeerplaats bij het bezoekerscentrum.

Tip: draag waterdichte schoenen of laarzen en neem je verrekijker mee!

Start bij het bezoekerscentrum (Koaidyk 8a). Neem het pontje en houd de volgende knooppunten aan: **53, 67, 41, 52, 46, 71, 78, 63, 31, 72, 43, 65, 35, 54, 74, 80, 91, 85, 86, 80**

Bijzonderheden:

- diverse gelegenheden om vogels te kijken
- grotendeels onverharde paden
- ooievaarsstation It Eibertshiem **52**
- ontdek Het Verdrongen Bos (bij De Lytse Mear)
- aangelijnde honden toegestaan

- Parkeerplaats/startlocatie
- Vogelkijkhut
- Uitkijktoren

Kijk voor actuele ponttijden op
www.de8vangrou.nl/vaartijden

Wandelroute XL Nationaal Park De Alde Feanen

Een afwisselende route voor de geoefende wandelaar

Tijdens deze route maak je kennis met de veelzijdigheid van Nationaal Park De Alde Feanen. Je loopt langs vaarten en petgaten (waar vroeger veen is uitgegraven) en open water. Maar ook langs uitgestrekte rietvelden en besloten moerasbossen. Ook kun je onderweg genieten van weidse uitzichten over de Friese weilanden.

Vanaf het bezoekerscentrum loop je via de Koaidyk naar knooppunt 80. Al gauw loop je via een onverhard pad De Lytse Mear in en kom je de eerste vogelkijkt tegen. Als je vanaf knooppunt 91 een paar honderd meter naar links loopt tref je de vogelkijkt van de Jan Durksploder. Hier zijn jaarrond bijzondere vogels te zien. Zo broedt er een kolonie lepelaars aan de overkant van het water.

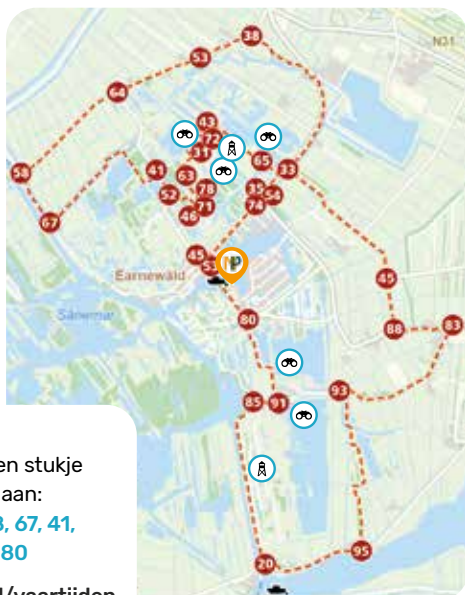
*Tip:
draag waterdichte
schoenen of
laarzen en neem je
verrekijker mee!*

Bijzonderheden:

- diverse gelegenheden om vogels te kijken
- deels onverharde paden
- ooievaarsstation It Eibertshiem **52**
- ontdek het Verdrongen Bos (bij De Lytse Mear)
- aangeliende honden toegestaan
- op de route vind je geen horeca, in Earnewâld zijn wel diverse gelegenheden
- de route is op verschillende punten in te korten

Via verharde wegen en schelpenpaden kun je vervolgens genieten van weidse uitzichten. Met een beetje geluk spot je een haas of een ree. Tot slot loop je door It Wikelslân, waar je jaarrond vele vogels ziet en hoort. Een verrekijker komt goed van pas in één van de vogelkijkhutten! Na knooppunt 53 pak je het pontje 'Hin en Wer' terug naar het bezoekerscentrum.

Parkeerplaats/startlocatie

Vogelkijkt

Uitkijktoren

Start bij het bezoekerscentrum (Koaidyk 8a), loop een stukje over de Koaidyk en houd de volgende knooppunten aan:

80, 91, 85, 20, 95, 93, 83, 88, 45, 33, 38, 53, 64, 58, 67, 41, 52, 46, 71, 78, 63, 31, 72, 43, 65, 35, 54, 74, 45, 53, 80

Kijk voor actuele ponttijden op www.de8vangrou.nl/vaartijden

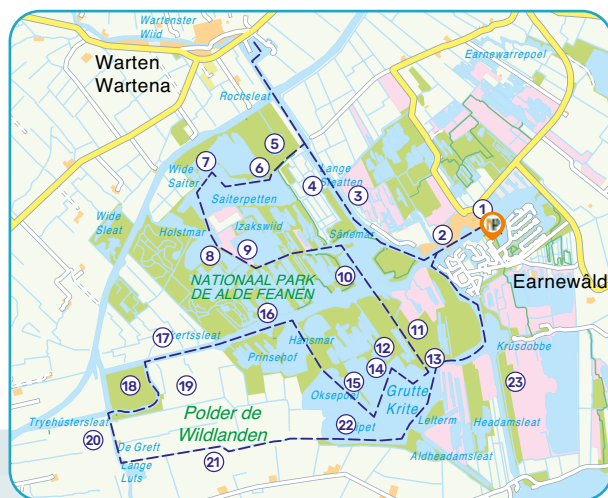
Ontdek het Nationaal Park vanaf het water

Varen door De Alde Feanen

Nationaal Park De Alde Feanen bestaat voor het grootste gedeelte uit water. Vanaf het water krijg je een hele andere kijk op het natuurgebied. Op www.np-aldefeanen.nl vind je alle mogelijkheden om De Alde Feanen vanaf het water te ontdekken.

Deze vaarroute brengt je langs een aantal indrukwekkende plekken in De Alde Feanen: het monument voor het neergestorte vliegtuig ten tijde van de Tweede Wereldoorlog, het huisje

van het kluizenaarsstel Sietse en Maaïke en verschillende vogelkijkhutten. Neem de tijd voor deze route en je zult versteld staan van alles wat je te zien krijgt!

Vaarroute

1. Earnewâld
2. Standbeeld Otter
3. Vispassage
4. Saiter Polder
5. Voormalig vuilstortplaats Ald Dwinger
6. Zwaluwhaven (monument ter nagedachtenis aan WOII)
7. Vogelhut Lytse Saiterpolder
8. Huisje kluizenaarsstel Sietse en Maaïke
9. Petgaten Sietse-Maaïke Sleat
10. Recreatiewoningen
11. Rânsleat moerasbos
12. Rânsleat Princenhof
13. Kop van Jacobi
14. Vogelhut aalscholverkolonie
15. Princedyk
16. Spinnenkop Folkertssleat
17. Polder Laban
18. Rêngerspôle
19. Wyldlannen
20. Natuurontwikkeling Swette de Burd
21. Lange Sâne
22. Grutte Krite
23. Uitkijktoren Romsicht

Kanoën door De Alde Feanen

Geniet in alle rust van de prachtige natuur die Nationaal Park De Alde Feanen te bieden heeft.
Een folder met routebeschrijving is te koop in het bezoekerscentrum.

Legenda

- Bezoekerscentrum
- Parkeerplaats
- Vogelkijkhut
- Uitkijktoren
- Veerpont
- Molen
- Horeca
- Route Nieuwe Natuur
- Route Jan Durkspolder

it Wiid

Bootverhuur

Een boot huren in de prachtige omgeving van Eernewâld? Ga op ontdekkingsreis met één van onze Maril of Antaris sloepen, valken, motorboten of kano's! Ontdek de grootste vloot van de omgeving.

U vaart door het hart van het unieke Natuurgebied Nationaal Park De Alde Feanen.

- Sloepen (Maril en Antaris55)
- Motorboten
- Kano's en SUPs
- Valken
- Ook fietsverhuur met o.a. e-bikes!

www.wiid.nl/boot-huren

Kom gezellig een dagje varen!

Boot- en fietsverhuur Hollema

Bij de kerk in Earnewâld,
tegenover het bezoekerscentrum,
vindt u Verhuurbedrijf Hollema.

Hollema biedt een ruime keuze aan
kano's, sloepen, boten en fietsen.

Een fiets huurt u al voor € 6,- per dag
en een luxe sloep vanaf € 70,- per dag.

Tsjerkepaed 5, Earnewâld
t. (0511) 539213

www.hollema.nl

Puur Prince

32

**Van een goede kop koffie
tot aan een uitgebreid
diner!**

**Puur Prince is het restaurant van Hotel
Princenhof en beschikt over een ruim terras
aan het water.**

U kunt er terecht voor het ontbijt, een lunch of
diner. Echter ook voor een kop koffie, borrel of
high tea bent u van harte welkom. Zomers op
ons zonnige terras of 's winters in ons sfeervolle
restaurant of de gezellige brasserie. Wij zijn het
gehele jaar geopend.

Ook voor uw verjaardag, jubileum of familiedag
kunt u bij ons terecht en kunnen wij geheel
vrijblijvend een offerte op maat voor u maken.

www.puurprince.nl

Piet Miedemaweg 15
9264 TJ Earnewâld
0511-539685

PUUR Prince
RESTAURANT & BRASSERIE

1

Wolkom yn Earnewâld!

*Earnewâld en De Alde Feanen zijn zo mooi!
Wij vertellen je graag wat je er allemaal kunt beleven.*

Kijk op onze website www.earnewald.nl voor alle evenementen en activiteiten in en rondom Earnewâld. Wil je er op uit in Nationaal Park De Alde Feanen dan hebben wij voor jou de mooiste vaar-, wandel- en fietsroutes. Alle routes zijn uitgebreid beschreven in onze vaar-, wandel- en fietsbrochures en worden digitaal ondersteund met een route-app op www.earnewald-routes.nl

SKS Skûtsjesilen In Earnewâld op 2 augustus.

Braderie 15 augustus gezellige braderie met 's avonds livemuziek.

Nationaal Park
De Alde Feanen

TOERISTENBUREAU
EARNEWALD

Piet Miedemaweg 9 | Earnewâld
0511-539500 | info@earnewald.nl

De natuur staat op één in Nationaal Park De Alde Feanen!

'Thuis' is een plek waar je je vertrouwd en veilig voelt. Veel diersoorten hebben hun thuis in De Alde Feanen. Samen kunnen we ervoor zorgen dat dit voor hen een veilige en vertrouwde plek is en blijft.

Blijf altijd op het pad

Of je nou gaat wandelen, fietsen of mooie foto's wilt schieten, laat je niet verleiden om van het pad te gaan. Naast de paden voeren de dieren hun jongen, zijn ze op zoek naar eten of houden ze hun winterslaap. Door jouw geuren, geluiden en sporen voelen de dieren zich bedreigd in hun leefomgeving. Blijf daarom altijd op het pad.

Honden aan de lijn

Jouw hond geniet minstens zo intens van wandelingen in de natuur als jij. Hoe goed

je hond ook luistert, de gevolgen van een loslopende hond voor de natuur zijn vaak groter dan je denkt. Honden verstoren bijvoorbeeld broedende vogels of rustende reeën en andere dieren. Daarom zijn in De Alde Feanen alleen aangelijnde honden toegestaan. Soms is een gebied zo kwetsbaar dat ook de aangelijnde hond niet welkom is. It Fryske Gea houdt toezicht op het gedrag van mensen. Dus let goed op de borden in het gebied. Zo houd je rekening met de dieren (én je portemonnee!).

Weet waar je vaart en aan wal gaat

In De Alde Feanen rusten, foerageren en broeden vele (water)vogels. Delen van het gebied zijn daarom afgesloten voor publiek. Kijk op de borden of het toegestaan is aan wal te gaan. Ook in de winter gelden er regels op het water. Zie je een gele boei met een blauwe sticker met 'vogelrustgebied'? Blijf dan uit dit gebied. Trekvogels eten en rusten hier om zo voldoende aan te sterken.

'Welkom in It Fryske Gea!' Fokke Jan de Jong is districtshoofd Midden bij It Fryske Gea en dus gastheer voor Nationaal Park De Alde Feanen. Hij vertrouwt erop dat je tijdens je verblijf rekening houdt met de natuur. 'Rustig varen, de hond aan de lijn en je afval mee naar huis nemen', benoemt hij als de belangrijkste regels voor mensen in de natuur. 'Zo is het voor iedereen genieten in Nationaal Park De Alde Feanen!'

Meer weten? www.itfryskegea.nl/gedragsregels

Natuur- & watersportparadijs Bungalowpark It Wiid in Earnewâld

9

Eén dag is onvoldoende om alles in onze regio te ontdekken. Nationaal Park De Alde Feanen, de gezellige dorpen en de vele watersportmogelijkheden zijn slechts enkele voorbeelden hiervan. De omgeving is erg populair en in de luxe bungalows van Bungalowpark It Wiid geniet u optimaal van alles wat onze streek te bieden heeft.

Onze luxe en comfortabele bungalows staan garant voor een heerlijk verblijf, of u nu met twee of twintig personen bent. Een eigen sloep, privésteiger, buitenspa, grote tuin en een sauna bieden voor elk wat wils.

Stellen, gezinnen, families en andere groepen verblijven graag bij ons en zijn van harte welkom. Vaart u graag een (mid)dagje naar Grou/Sneek of fietst u liever de pontjesroute? It Wiid heeft diverse sloepen, kano's, toerboden, mountainbikes en fietsen. Gaat u liever lopend door de natuur? Het prachtige Pettebosk zit bij ons om de hoek.

Bungalowpark It Wiid, niet voor niets hét natuur- en watersportparadijs!

Kijk op www.bungalowparkitwiid.nl of www.bungalowmetsloep.nl voor alle mogelijkheden.

Bungalowadvies op maat?

Bel of stuur een Whatsappbericht naar 038 – 385 63 00 of mail naar info@bungalowparkitwiid.nl.

Wij ontzorgen en verwelkomen u graag op ons mooie park!

Volg ons

Sloepvaren

op de Friese meren vanuit Earnewâld

Verhuur tot 20.00 uur

Een sloepentocht is heerlijk genieten. Onder het genot van een hapje en drankje vaart u rustig door het Nationaal Park De Alde Feanen. Een geheel andere wereld en toch dichtbij.

Het is mogelijk om een (meerdaags) arrangement geheel naar uw wensen samen te stellen. Of toegespitst op een uitje met vrienden of collega's.

Verhuur van:

- Luxe sloepen
- Toer- /visboten
- Polyvalken
- Elektrische fietsen
- Vakantiewoningen

Alde Feanen
Verhuur en bemiddeling

Reserveer nu op www.aldefeanen.com
of 06 44 37 89 89

Adres: De Stripe 22 - 9264 TW Earnewâld/Eernewoude

Bootverhuur ANJA

Verhuur van sloepen, zeilboten en motorbootjes direct aan het Pikmeer in het pittoreske Grou.

Huur een boot voor een dag of dagdeel en geniet van de prachtige natuur die Nationaal Park de Alde Feanen te bieden heeft.

Bootverhuur ANJA beschikt over een brede vloot variërend van klein tot groot, waardoor er voor ieder budget en elke doelgroep wel een geschikte boot te huren is.

We zijn te vinden naast Het Theehuis in Grou, direct aan het Pikmeer.

Ons adres is Meersweg 9a, 9001 BG Grou.

www.wsbanja.nl

Buiten beleef je meer

De natuur in Fryslân bruist, van midden in het bos tot op het water! Natuurorganisatie It Fryske Gea organiseert daarom vaar-, wandel- én jeugdexcursies. It Fryske Gea is beheerder van Nationaal Park De Alde Feanen.

Tip: start bij het bezoekerscentrum met de Lancaster expositie of volg een natuurroute. Voor ieder wat wils!

Ontdek [#itfryskegea](https://www.itfryskegea.nl)
www.itfryskegea.nl | 0511 - 53 96 18

Meer zien van It Fryske Gea?

Volg ons op:

Word partner of donateur

Ben je liefhebber van Nationaal Park De Alde Feanen? En wil je helpen bij het behoud, doorontwikkeling en realisatie van educatieprojecten? Word dan donateur. Voor 10 euro per jaar help je het park aan een bestendige toekomst!

Ondernemer?

Dan kun je partner worden. Sponsor-mogelijkheden zijn er al vanaf €500,- per jaar. Je krijgt hier publiciteit, netwerkbijeenkomsten en toegang tot een groot netwerk in De Alde Feanen voor. Meer info op www.np-aldefeannen.nl

**Nationaal Park
De Alde Feanen**

Adres Bezoekerscentrum

Koaidyk 8a, 9264 TP Earnewâld
www.np-aldefeannen.nl | (0511) 539618

Deze uitgave is mede tot stand gekomen dankzij onze sponsors: Fiberplast Beheer BV te Drachten | Rabobank Drachten Noordoost Friesland | Accountantskantoor Propstra te Leeuwarden | Bo Webexperts te Drachten | Mannen van Staal te Leeuwarden | MCS bv te Drachten | Multicopy Multicopy The Communication Company te Drachten | Smart Camels event design te Leeuwarden | Pilat Advies Regiomarketing te Surhuisterveen | Watersport Bedrijf Anja te Grou | Camping It Wiid, te Earnewâld | Zeilschool Pean en Pean buiten te Akkrum/Nes | Installatiebedrijf DonkerVeenstra te Drachten